

Eugenijus
Vodolazkinas

GRIGORIJAUS DIENOS

Radęs pašto dėžutėje tekstą, pavadintą „Savelijaus dienos“, kaip buvau pratęs, bandžiau atspėti, apie ką jis. Asociacijos kilo dvejopos – arba istorinė, arba kaimiška proza. Turint galvoje Bulgakovo „Turbinų dienas“, vis dėlto veikiau istorinė.

Paaiškėjo, kad romanas apie katiną. Perskaitęs kelias pirmas pastraipas jau negalėjau atsitraukti. Ir ne dėl katino (nors juos be galo myliu), o dėl paties teksto kokybės. Jame negirdėjau pradedančiam literatui būdingų klaidingų natų – skambėjo galingas, ramus meistro balsas.

Šis balsas priklauso Grigorijui Služiteliui, Teatro meno studijos aktoriui. Kai padariau prielaidą, jog šis romanas turbūt ne pirmas, jis pasakė, jog pirmas. Štai koks kazusas iš teatro meno srities. Nežinau, kaip įmanomas.

Tiesa, juk ten ne šiaip studija – Ženovačo teatras. Meno vadovas turi nepaprastą literatūrinę klausą, juk dauguma Sergejaus Vasiljevičiaus spektaklių yra literatūros tekstų inscenizacijos. Nesu įsitikinęs, jog rytoj visas šis teatras įeis į rusų literatūros istoriją, bet kad „Savelijaus dienų“ autorius yra iš tos trupės, – simptomiška.

Aktoriai ir rašytojai labai panašūs: ir tie, ir tie vaidina svetimą gyvenimą. Savaip, bet vaidina. Rašytojai įlenda į kareivio, kirpėjo, prezidento kailį – ir trumpai virsta pirmu ir antru, ir

trečiu. Kiekviename kuriamame tekste jiems tenka atlikti absoliučiai visus vaidmenis. Jų vaidyba baigiasi paskutiniu tašku tekste. Aktoriams priešingai – nuo to taško tik prasideda.

Rašytojai – nejudrios būtybės, lūžinėjančiais, neišlavintais balsais. Gestikuliacija pakrika. Tai suvokdami, jie nenori skaityti savo tekstų aktoriams girdint. Na, o aktoriai santūriomis sceninėmis priemonėmis (nuleistas žvilgsnis, pakeltas antakis) išreiškia rašytojams savo nuomonę apie jų, kaip atlikėjų, meistriškumą.

Kita vertus, kad aktoriai kurtų tekstus – irgi nelabai paplitęs dalykas. Aktoriai žino, kad tokiais atvejais rašytojai, nors ir kokia neišraiškina jų mimika, visada nutaiso šviesaus liūdesio miną. Aiškus veiklos sričių atskyrimas – rašytojų ir aktorių simbiozės sąlyga.

Bet pasitaiko, jog talentingas aktorius ir talentingas rašytojas yra tas pats asmuo. Ir tada abu talentai ima sąveikauti stiprindami ir ugdydami vienas kitą. Taip atsitiko ir Grigorijui Služiteliui. Kaip literatūrologas, aš neatsispiriu pagundai paaiškinti, koku būdu gimė kūrybiškai jau visiškai subrendęs rašytojas. Manychiau, kad kalbėdamas nuo scenos gerus tekstus žmogus išsiugdo literatūrinį stilių – nesvarbu, rašo jis ar ne. Tačiau (ne kaip literatūrologas) manau, jog tikras talentas dažniausiai nepaaiškinamas.

Katės literatūroje – nenauja tema. Nevardysiu visų rašiusiųjų apie šiuos senus ir neliečiamus gyvūnus, nors laikau galvoje visus. Nekalbėsiu ir apie tai, kad už kačių visada slypi žmonės, ir net neminėsiu Šklovskio atribojimo efekto*. Tik pasakysiu, kad Služitelio veikėjai, nesvarbu, katės ar žmonės, yra tikri. Vieniši ir kenčiantys, besijuokiantys ir mylintys.

* Viktoras Šklovskis (1893–1984), rusų literatūros teoretikas, teigė, esą rašytojas, norėdamas, kad skaitytojas išvengtų „suvokimo automatizmo“, turi suvokimo objektą padaryti keistą ir neįprastą. (*Vert. pastaba.*)

Meilė šiame romane verta ypatingų žodžių. Taip susiklostė, jog ji čia platoniška. Taigi tauriausia iš visų.

Skaitant „Savelijaus dienas“ nejučia pradėjo atrodyti, jog autorius galutinai sukātėjo. Sostinės gyventojui toks elgesys nebūdingas, galima sakyti, egzotiškas, tačiau rašytojui – itin svarbus. Savo romanu jis įrodė, jog nuo šiol gali įsikūnyti į ką tik nori, o mes, sėdintieji parterėje, sulaukę kvapą žiūrėsime jo metamorfozes. Verksime ir juoksimės. Ir džiaugsimės, kad mūsų literatūroje atsirado toks Savelijus. Na, ir, aišku, toks Grigorijus.

*Hermionai, Platonui
ir visiems iškeliavusiems
keturkojams bičiuliams*

*Ar prisiminsi mūsų giedras dienas?
Ar prisiminsi, kaip kasdien pasitikdavome
saulę prie Jauzos, o ją palydėdavome Didžiosios
Laukymėlės gatvėje? Ar prisiminsi, kaip
neskubėdami vaikštinėdavome Baumanų gatvėje?
Ar prisiminsi, kaip sutartinai mostaguodavom
uodegomis leisdamiesi Basmanų gatvėje?
Ar nusišypsosi kaip tada, kai pirmas spindulys
krito ant auksinio Nikitos Kankinio kupolo
žilpindamas tavo smaragdines akis? Ar prisiminsi
Pokrovką, Solianką, Chochlovką? Viešpatie,
kurgi visa tai? Kur visa tai pasidėjo?*

I.

NAMAS

*Jeigu man vėl tektų gimdyti,
norėčiau kūdikio likimą patikėti šiai įstaigai.*

Klementinos Čerčil įrašas Klaros Cetkin gimdymo namų
„Aukšinėje knygoje“

Prisipažinsiu, man iš pat pradžių teko reta mano gentainiams dalia: šį pasaulį išvydau net anksčiau, negu į jį atėjau. Tiksliau, ne pasaulį, o laikinus apartamentus, kurie vadinami motinos iščiomis. Su kuo juos palyginti? Buvo... buvo taip, lyg gulėtum šilto pulsuojančio apelsino viduje. Per blausias žėručio sienelės įžiūrėjau savo sesučių ir broliukų siluetus. Ir aš tada nebuvau įsitikinęs, kad jie – ne aš. Mat jokio aš dar nė nebuvo. O kas buvo tai, kas net *manimi* nebuvo, sunku pasakyti.

Iš kažkur toli sklido gausmas. Man nedraugiškas gausmas. Kartais net mėgindavau užsidengti ausis letenėlėmis. Tiksliau – tai, kas tada buvo mano ausys, ir tu, kas tada buvo mano letenėlės. Reikia pasakyti, jog letenėlės tada mažai kuo skyrėsi nuo ausų, o ausys mažai kuo skyrėsi nuo uodegos. Ir išvis tada mažai kas kuo nors skyrėsi nuo ko nors. Viskas buvo vienodai lygu ir šilta. Viskas buvo viskuo. Nuostabus neskirtumas. Niekas neatpažino savęs ir niekas niekaip nesivadino.

Žinoma, aš nesupratau, kad augu. Maniau, mažėja mano buveinės plotas. Leidau laiką gana smagiai ir, jei man būtų buvusi duota teisė pasirinkti, veikiausiai mieliau būčiau ten ir likęs. Pasakiau tai dabar, o juk ką tik gimusiam man dažnai atrodė, kad aš ir nepalikau gimtojo apvalkalo. Vis dėlto Jam kažkodėl prireikė, kad šita žeme trepentų dar keturios letenos, kad šį pasaulį matytų dar viena pora akių (praregėjusių, kaip jau sakyta, pirma nustatyto laiko), ir visa tai trilijoną pirmą kartą bandė mintimis sudėlioti nors ir mažutis, bet labai veiklus katės smegenų kamuolėlis.

Aš, atrodo, užbėgau į priekį*.

Taigi mamytė pagimdė mane, broliuką ir dvi sesytes birželį. Gimdymas buvo lengvas ir greitas: pajutusi, kad „prasi-dėjo“, ji palindo po brezentu uždengtu „Zaporožiečiu“ ir ėmė laukti. „Zaporožietis“ stovėjo vienoj vietoj daug metų, asfaltas po ratais įdubo, o brezentinis dangalas vietomis pradilo. „Zaporožietis“ neturėjo nei vairo, nei sėdynių, nei žibintų, nei peleninės, nei pedalų, nei langų pakėlimo rankenėlių, nei kitų vidaus organų. Taip ir riogsojo apgraužtas, apiplėšytas tarsi laukinio žvėries maita miške. Kurgi dabar buvo jo savininkas? Štai apie ką galvojo mano mamytė, laukdama gimdymo. Ėmė krapnoti lietutis, bet nespėjo liautis, kai mes jau gimėme.

Pasaulis nesudrebėjo mums atėjus, nesuskambo varpai dangaus aukštybėse. Beje, dėl dangaus aukštybių. Tą vasarą už miesto degė durpynai, ir dangus buvo užtrauktas geltono smogo. Bet kito dangaus nepažinojau, todėl jis man pasirodė nuostabus. Ir štai iš rūko išniro mamos snukelio bruožai.

Mamytė turėjo gražų vardą – Glorija. Buvo visai jaunutė. Tamsiai pilku trumpo lygaus plauko kailiuku. Mėlynose akyse

* Šis pasakojimas apskritai nusikalsta tiek dažnu užbėgimu į priekį, tiek ir, priešingai, nederamomis ašaringai ilgesingomis retrospekcijomis, gadinančiomis siužetą ir prieštaraujančiomis sveikam protui.

sustingę taškai, kurie įniršus ar kilus pavojui išsiplėsdavo ir pajuosdavo. Virš dešinio antakio ėjo įstrižas baltas brūkšnys, visai jos išvaizdai teikęs kažkokio tragizmo. Ūsai buvo ilgi, nenukarę – mamytė visada mokėjo prisižiūrėti, net ir sunkiausiai laikais. Ji visus mus apuostė, stropiai nulaižė nuovalas ir paeiliui nunešė kiekvieną į paruoštą iš anksto dėžę nuo bananų. Panašūs į sulipusius monpansjė ledinukus, mes tyliai cypėme leipėdami saulėje. Ak, mano dėžutė! Mano lopšys, išklotas tuopų pūkais, kvepiantis papuvusiais *Chiquita* bananais. Kaupinas vaikiškų svajonių, vilčių, baimių ir taip toliau, ir panašiai. Pasinaudodamas regėjimo pranašumu nuستاčiau, kur kiti kačiukai, – ir pasirinkau mėgstamą spenelį (kairį antroje eilėje), iškart prie jo prilipau. Mama švelniai mane stumtelėjo užpakaline letena ir paklausė:

– Nejuo mane matai, sūneli? Matai mane?

– Taip, mamyte! Nemeluosiu, labai aiškiai tave matau. Galima sakyti, puikiai! – atsakiau ir dar smagiau žindau. Mamytė susimąstė.

– Katėms taip nebūna.

Aš dar nurijau gurkšnelį, nusitrynčiau snukutį į mamos pavilnę ir tariau:

– Taip, mamyte, tu visiškai teisi! Katėms taip nebūna! Man atrodo, gamta taip patvarkė norėdama šia išimtimi dar kartą patvirtinti visoms katėms bendrą taisyklę.

– Tu įsitikinęs, sūneli?

– Ne, mamyte, nė kiek neįsitikinęs.

Pasisotinęs atsiguliau ant šono ir ėmiau galvoti. Nedera katinui, kad ir vos kelių valandų amžiaus, būti be vardo.

– Mamyte, o kuo aš vardu?

Pagalvojusi ji atsakė, kad Savelijus. Kodėl ji mane pavadino Savelijumi? Nežinau. Tikriausiai savo mėgstamos trijų procentų varškės „Savuška“ garbei, mat ja mito visą tą laiką, kol manęs

laukėsi. Šios varškės į parduotuvės „ABK“ kiemo užkaborį išnešdavo kasininkė Zina, ir mama sakė, jog tai mus išgelbėjo nuo bado mirties. Atsidėkodama kates mylinčiai moteriai ji vieną mano sesytę pavadino Zina, o kitai davė ABK vardą. Broliuko niekaip nespėjo pavadinti, nes... Žodžiu, jis net nespėjo suvokti gimęs. Galimas daiktas, jam netgi geriau (jei būtų mokėjęs suprasti). Mat kai esi dar taip arti vieno nebūties krašto, kitas jos kraštas ne taip ir baugina. Juk baimė – tai netekties nuojauta, o jeigu nieko neturi, nėra ko ir bijoti. Manau, ir mama šitai suprato, todėl sūnaus mirtis jai netapo tragedija. Ji kreipėsi į kurmių pakasynų brigadą, ir tie užkasė brolių sode po didžiąja tuopa. Katės amžius neilgas. Likimas visada glosto mus prieš plauką.

Gyvenimas prasidėjo Tagankoje, sename pirklių rajone, Šelaputinskij skersgatvyje ant aukšto Jauzos kranto. Mūsų dėžė glaudėsi prie senojo Morozovų namo. Taip, mano žymusis bendravardis – komersantas, teatralas ir savižudis – buvo kaip tik šios garsios giminės atžala. Devyniolikto amžiaus pastatas naujojo tūkstantmečio pradžioje jau buvo visiškai nušiuuręs ir sukriošęs. Ant fasado maskatavo suplyšęs statybinis tinklas, langai juodavo prasiautusių gaisrų suodžiais. Palėpę pamėgo kovarnių pora. Apskritą frontono langelį iš šonų rūpestingai prilaikė du reto putlumo kupidonai, ir varnai, iškišę į lauką snapus, atrodė kaip šeimos medaliono dalis. Kai kur išlikusiu bareljefu straksėjo nimfų būrelis. Nimfas vijosi ir vis nepavijo du patvirkę satyrai. Vieno satyro galva ir dūdelė seniai buvo atšokusios, o viena nimfa bėgdama pametė pėdą ir kelį. Linksmas reljefo siužetas kiek prieštaravo pastato paskirčiai: Morozovų laikais čia buvo visiems luomams skirta prieglauda, tarybų valdžios metais – Klaros Cetkin gimdymo namai. Namą juosė pilvota ketaus tvora, pro virbus tiesė šakas ažuolai, lyg alkani kaliniai, laukiantys bizalo dubenėlio.

Namas buvo apipintas daugybe istorijų. Pavyzdžiui, kurmiai pasakojo, devintajame dešimtmetyje apleistą pastatą ėmė lankyti jaunas Surikovo dailės mokyklos studentas, kažkoks Belakvinas (mokykla buvo visai netoli, Draugų skersgatyje). Studentas išsidėliodavo savo amato reikmenis: trikojį, molbertą, paletę – ir pusę dienos į drobę perkėlinėdavo vaizdingus griuvėsius. Sunku pasakyti, ar sėkmingai klostėsi tapytojo karjera, tačiau pirmojo dešimtmečio pabaigoje jis, jau pagyvenęs, apkūnus, susivėlusia barzda vyriškis, kažkodėl gimdymo namų griuvėsius pasirinko nuolatine gyvenamąja vieta. kažkas jį čia viliojo. Traukė. Kas gi? Ilgainiui supratau: kada nors mes supanašėjame su tuo, ką mylime.

Nykimo apžavėtas jaunasis menininkas nutarė ir savo gyvenimą paversti griuvėsiais. Kurmiai dar sakė, kad kažkur namo viduje jis rado amžinąjį atilsį. Beje, jo palaikų niekas nematė, tad kurmiams nepavyko jo palaidoti.

Taigi gausybės ragas atsivėrė. Ir prasidėjo laimingas pradinio kaupimo metas. Akmenėliai, žolių stiebeliai, degtukai, šviesos ir natų lopinėliai, sapnai ir priešsapniai, dulkės, ugnys ir tamsumos. Visa tai uoliai rinkosi ir gulė į dumbliną mano sąmonės dugną, kad išgrynintų mane, apibrėžtų ir įtvirtintų. Nulinis mano išdas, tariamas turtas. Ir kas man darbo, jog pamažu iš vilčių liks tik baigiantys rusenti laužai ant kalvų. Bet visa tai vėliau, vėliau...

O dabar... Taip, dabar pasaulis sutiko mane draugiškai, tarsi tai patvirtindamos, mano atėjimą plačiais, laisvais mostais sveikino langų plovėjos. Namų priešais mus balkone skambėjo muzika. Tiksliau – *allegro* iš Antonijaus Vivaldžio koncerto *L'Amoroso*. Nuo ryto iki vakaro šio koncerto klausydavosi ke tvirto aukšto gyventojas Denisas Aleksejevičius. Man atrodo, jis buvo nekokios nuomonės apie pasaulį, į kurį jam teko ateiti prieš šešiasdešimt ketverius metus. Taip, mūsų Žemei jis

nedavė jokio šanso. Balkone padėjo seną grotuvą „Vega-117“, o garsintuvus atsuko į gatvės pusę. Muzikos garsai kurtino apylinkę ir, pagrįstu Deniso Aleksejevičiaus manymu, nors kiek taurino beviltiškas šelaputinskičių sielas. Tai buvo tikras mano kūdikystės himnas! Ką jūs! Štai patys paklausykite. Truputį, pačią pradžią:

Nuostabu, taip? Kaip man patiko ši muzika! Rikiavau savo gyvenimą pagal *L'amoroso* kompoziciją. Per pietus pakaitomis dešine ir kaire letenėlėmis spusčiojau mamos krūtinę *allegro* tempu: pienas liejosi į mane čia ilgais pratisais *legato*, čia trumputėmis *staccato* porcijomis. Kitu metu koncerto tempu gainiodavau savo uodegėlę. Šokinėdavau per plyšelius asfalte stengdamasis nutūpti skambant stipriosioms takto dalims! Paūgėjęs išmokau pats atpėdinti po Deniso Aleksejevičiaus langais, kad geriau girdėčiau muziką, ir man atrodydavo, jog net balandžiai tūpia ant laidų mano mėgstamiausio opuso natų tvarka.

Mamai nepatiko mano pasivaikščiojimai. Nors visuomeninis transportas pagarbiai aplenkdamas mūsų skersgatvį, o lengvosios mašinos pravažiuodavo retai, staigus jų pasirodymas būdavo dar pavojingesnis. Mama pribėgusi griebdavo man už

pakarpas ir tempdavo atgal į dėžę. Nešamas siūbuodavau ore: dangaus mėlynė – žolės žaluma, dangaus mėlynė – žolės žaluma. Virtikš – ir dėžės dugnas.

Greit išmokau bausmę paversti pramoga. Kartą atsidūręs dėžėje sandariai užvėriau viršų, pragraužiau sienelėse daug skylučių ir tupėdamas stebėdavau pasaulį. Saulės spinduliai iš keturių pusių vėrė mano būstą. Tai, kad aš buvau ir kartu manęs nebuvo, teikė didžiulį malonumą. Iš kampų dvelkė bananų vėsa. Aš atkišdavau karštiesiems spinduliams snukutį ir čiaudėdavau. Pro skylutę matydavau, kaip sesytės ramiai bėginėja pievelėje; kaip paaugliai padega tuopų pūkų juostą ant šaligatvio. Pasaulio aktyvumas mane džiugino, ramino ir žadėjo priimti mano sąlygomis. Susimąstydavau, ar tik šis gyvenimo džiaugsmas nėra lyg avansas, būsimo atlygio pažadas? Arba bausmės? Tiesą sakant, tas pats, kai ant kortos statomas klausimas: ar apskritai kas nors bus, ar bus šis *grand après**, o gal jo niekada nebus? Šiokio ar anokio, jau ne taip svarbu.

– Sava! Katės – gležnos, beginklės būtybės, – kartodavo mama. – Nagai ir iltys teikia pranašumo tik prieš silpnesnius. Mechanizuotam transportui mes tuščia vieta. Negundyk likimo. Jokių devynių gyvenimų tu neturi! Neskaičiuok, kiek jau jų išnaudojai. Sava, būk drąsus, bet atsargus ir apdairus!

– Brangi mamyte! Dar norėčiau pridurti, kad gyvenimas ne tik vienas, bet ir tas pats, koks yra, kasdien trumpėja, išteka kaip vanduo iš kiauros geldos. Juk mes kiekvieną dieną nepradedame gyvenimo iš naujo. Mes toliau skambame paklusdami kažkieno nuspaustam klavišui. O paskui pamažu nutylame. Kiek truks manoji fermata? Kiek? – uždaviau klausimą tuštumai, nes mama dingo ir manęs jau niekas negirdėjo...

* Didysis paskui (*pranc.*).

Ak, tie daugtaškiai... Palaiminti laikai, kai daugtaškiais praeities kūrėjai nubarstydavo savo pasakojimų puslapius, skaitytojas net nesuprasdavo, rinkėjo klaida, cenzūra ar autorius tiesiog pamiršo, ką norėjo pasakyti.

.....

Ir štai naktimis, po alinančių fizinių užsiėmimų ir proto lavinimo, spausdamasis lopšyje prie mamos pilvo ir kandžio-damas sesutei uodegą galvodavau: „Kokia laimė turėti šeimą, nors ir nevisavertę (tėvystės klausimo, kaip ir dauguma kačių šeimų, mes, aišku, niekada nekėlėme). Turėti mamytę ir dvi kvailutes, bet mylimas sesytes. Turėti savo pastogę, nors ir pratekančią. Turėti sienas, tegul kartonines, bet savas! Sienas, pakvipusias supuvusiais *Chiquita* bananais. Dėželytę varškės. Dubenėlį vandens. O kiek kačių turi kur kas mažiau už mus!“

Ir tada prisiminiau tuos, kurie palaikė trapias mūsų gyvybes. Kurie mus šėrė, girdė, prižiūrėjo. Lyg seniai užgesusios žvaigždės šviesa apgriuvęs namas tebeveikė kaip gimdymo namai / prieglauda. Juk mes, pavyzdžiui, vis dėlto čia gimėme ir mus globojo nedidelis, bet rūpestingas darbuotojų kolektyvas.

Kad ir kiemsargis Abdulochas, Tadžikistano respublikos pilietis iš Parčiasojaus kaimo, kur liko jo išlaikoma dešimties asmenų šeima, kurios aštuoni nariai buvo jo vaikai, vienas narys – žmona ir vienas – močiutė. Municipalitetas jį prirašė

prie šio namo teritorijos. Kas rytą Abdulochas ateidavo į darbą švariai nusiskutęs, atsisėdavo ant laiptelio gimdymo namų užpakalyje ir lošdavo su savimi kauliukais. Kartais griebdavo šluotą. Vienodais mojais šluodavo nuo takelių pūkus, lapus, negyvus vabalus, taip pat nežinomos kilmės pirmuosius žiedus ir šapelius. Visa tai kildavo į orą ir skriedavo, skriedavo.

Netrukus Abdulochas pastebėjo mūsų dėžę. Pasižiūrėjęs į vidų pasakė: „Ai, kokie maži ir gražūs kačiukai!“ Tada nuėjo į „ABK“, o grįžo nešinas buteliu vandens ir pakeliu kačių édesio. Jis išvertė drebutieną ant laikraščio, aš puoliau ésti svastydamas apie politinę padétį šalyje ir pasaulines angliavandenių kainas. Paskui priguliau krūmuose pailsėti. Kiemsargis pirštu kasė man pilvą, o aš vadinamuoju periferiniu regėjimu gaudžiau vos įžiurimą rezetų, gudobelių, sirpstančių vyšnių* ir lazdyno riešutų siuravimą.

Mūsų sodas buvo stebėtinai palankus įvairiausioms augalų rūšims: ožekšnis laimingai sugyveno su vingiorykšte, paprastoji sprigė nė kiek nekenkė erškėtrožei ir, nepatikésite, medlieva taikiai dalijosi dirva su katpėde. Aplink namą žėlė tanki dilgėlių juosta. Abdulochas neskubėdamas pageltusius lapus organizuodavo į nedideles krūveles. Kai ant Abdulochos skruostų pastebėdavau šerių šešėlį, vadinasi, jo darbo diena baigėsi. Jis susidėdavo kauliukus į aksominį maišelį ir nueidavo. Per petį vaizdingai persimetęs šluotražį, o laisvąją ranką mušdamas nematomą būgną kažkokios tik jam girdimos melodijos ritmu. Abdulochas kas rytą šerdavo mus tiksliai aštuntą valandą.

Tačiau jis ne vienintelis kuo galėdamas padėjo mūsų šeimai. Apie vidurdienį išgirdę šaukiant mesdavome žaidimus, apstodavome mamytę ir paskui ją žygiuodavom per kelią, kur

* Taip, pas mus vyšnios prisirpsta pora mėnesių anksčiau negu kituose Maskvos rajonuose.

buvo 45 namo antro korpuso kampas. Kaipmat iš už jo išlįsdavo Mitia Pliaskinas, kačių mylėtojas ir reklamų klijuotojas iš Dievo malonės. Ilgos jo kojos buvo sukištos į sportbačius su trimis kibukais. Ant nuplikusios prieš laiką galvos kėpsojo drobinė kepšė su plastiko snapeliu, užlaužtu į viršų, ant nosies – dideli senamadiški akiniai įlinkusiais lankeliais. Jis nešiojo platėjančias kelnes, megztą liemenę, po ja – visada geltonus marškinius. Per petį Mitiai buvo permestas ant šono makaluojančios senos odinės perpetės dirželis. Mitios delnai visada būdavo pamaldžiai sudėti ant krūtinės, pirštai sudurti taip, tarsi Mitia apgalvotų kokį klastingą planą, o žvilgsnis reikšdavo lengvą nuostabą.

Mitia klijuodavo ant stulpų ir sienų skelbimus apie nuomą, samdą, nugriovimus ir pardavimus. Klijavimo būdas vertas paminėti atskirai. Pirmiausia Mitia ilgai iš akies matuodavo būsimo darbo plotą: palenkdavo galvą čia vienaip, čia kitaip, sudėdavo pirštus kaip rėmelį. Tada prasidėdavo praktinė fazė. Mitia stropiai mentele nugrandydavo nuo paviršiaus senos reklamos skutelius ir tik tada, X forma išstepeš jį kljais, prispausdavo lapą lygindamas voleliu. Nė vieno oro puškuliuko, nė vienos raukšlėlės. Ir paskutiniai veiksmai: Mitia išsitraukdavo žirkles ir sukarpydavo skelbimus iš apačios tiksliai iki punktyrinės linijos. Dar ilgai vėjas plevendavo telefonų numerių kutus. Plevendavo, kol jie virsdavo tokiais pačiais skuteliais, kuriuos Mitia vėl uoliai nuskusdavo, kad galėtų kabinti naujus skelbimus. Tačiau butai mūsų rajone kažkodėl nebuvo populiarūs, todėl Mitios triūsas iš dalies buvo beprasmis.

„Kačiukai, mano kačiukai! Kačiukai!“ – džiugiai šaukdavo Mitia, stuksendamas riešą į riešą. Paeilui iškeldavo į orą kiekvieną šeimos narį, įskaitant mamytę, tris kartus pabučiuodavo į ūsus ir paglostydavo kaktytę. Paskui užjaučiamai pridėdavo prie skruosto delną ir sakydavo: „Juk jūs alkani!“ Mes

garsiai pritardavome Mitiai. Tada jis, mosuodamas rankomis, skubėdavo į „ABK“. Stiklo durys tebesiūbuodavo, o jis jau išbėgdavo atgal nešdamas indelį trijų procentų varškės „Savuška“ ir drebučių pakelį kačiukams.

Ir, aišku, reikia dar kartą paminėti kasininę Ziną. Ji ne tik aprūpindavo maistu mūsų besilaukiančią mamytę ir paskui mus sunkiausiai mūsų gyvenimo mėnesiais, bet ir dovanavo dėžę nuo *Chiquita* bananų. Nuėjo į sandėlį ir atnešė. Turint galvoje, koks šiuo metu Maskvoje nekilnojamojo turto stygius. Kad jūs žinotumėte!

Taigi tokie didieji mūsų geradariai!

Pietūs (kaip ir pusryčiai, priešpiečiai ir vakarienė) praeidavo šeimos būrelyje. Prie stalo dalydavomės dienos įspūdžiais, svarstydavome artėjančio vakaro ir rytojaus ryto planus: kur iškylauti, kur sutikti saulėtekį. Vis dėlto kad ir ką nutardavome dėl kitų savaitės dienų, kiekvieną sekmadienį keliaudavome į Odminių šliuzo rajoną, kur gyveno mamos sesuo, mūsų teta Madlen. Iš vakaro tyčia guldavau miegoti anksti, kad greičiau išauštų svajonių rytas. Vos mama išlaižydavo man kaktą, iš karto užmigdavau apimtas paslaptingos palaimos ir jaudulio prieš rytojaus išvyką. Tetą Madlen aš labai mylėjau. Ir, prisipažinsiu, dar labiau mylėjau kelionę pas ją.

Anksti rytą, kai žemumoje už namo tebetvyrodavo rūkas, kai ore tebeaidėdavo sodrus Martyno Kankinio cerkvės varpų gausmas, mes jau imdavome ruoštis iš namų. Pavaikę uodegėles į vieną ir į kitą pusę, fizikulturą mesdavome ir sėsdavome pusryčių. Paskui, valandėlę patupėję ir patylėję, leisdavomės į kelią.

Būrelio priešaky žvaliai bėgdavo mamytė, iš paskos kepėtuodavo mieguista ABK, jai lipdavo ant kulnų Zina, eiseną užbaigdavau aš. Su stabtelėjimais atsipūsti iki šliuzo eidavome maždaug valandą. Trumpiausias kelias buvo šlaitu už namo,

bet mamytė teisingai pamanė, jog vaikeliai gali paslysti ir kūliais nusiristi į gatvę, todėl nutarė rinktis apylanką.

Mes praėjome pro rūšį, kuriame buvo įsikūrusi telefonų remonto dirbtuvė „Pas dėdę Kolią“. Iškabojė buvo pavaizduotas prakąstas obuolys ir ranka, prisiuvanti jam trūkstamą gaba-liuką. Virš obuolio vinguriavo kaspinas su išraiškingai nupieš-tais įlinkiais ir dvikalbiais galais. Kaspinas skelbė: „Jūsų ge-dimas – mūsų problema!“ Deja, problemų dirbtuvė neturėjo daug. Arba šelaputinskiečiai buvo itin rūpestingi, arba mie-liau bendravo gyvai, bet jų telefonai beveik niekada negedo. Dirbtuvės reikalai buvo prasti: per vaivorykštės formos grotas dieną ir vakare matydavome, kaip savininkas dėdė Kolia kompiuteriu dėlioja pasiansą „Skarelė“. Ant sienos kabėjo išblukęs kalendorius su šventojo Nikolajaus atvaizdu. Kaip šventasis galėjo įtikti savo bendravardžiui? Turbūt kuo dažniau išves-damas iš rikiuotės vietos gyventojų gadžetus: kad trūkinėtų ekranėliai, nusitrintų laidai ir nusibaigtų akumulatoriai.

Nikolajamskajos gatvėje maldininkai išsisklaidydavo į pa-maldas Šv. Aleksijaus, Šv. Sergijaus Radonežiečio ir Šv. Mar-tyno cerkvėse. Vietos žmonės išsiskyrė dievotumu, todėl jų dvasiniams poreikiams vieno kvadratinio kilometro lopinėly-je buvo išstatyti net trys soborai.

Troleibusų laidais jau tekėjo pirmosios srovės iškrovos; smagiai blizgėjo saulėje plikė vienakojo elgetos Gošos, su ra-mentais kibilduojančio į Šv. Sergijaus Radonežiečio priederkvį melsti Dievo, kad gražintų jam kairę koją arba nors neatimtų dešinės. Neskubiai ir oriai, lydima sūnėno, invalido vežimėliu į savaitinio pamokslo vietą riedėjo Glafira Jegorovna. Nepai-sant vasaros sezono, jos galva buvo apmuturiuota šilta bajine skarele, kojos apautos veltinio pusbačiais „Sudie, jaunyste“. Maloningai sudėjusi rankas ant pilvo ir šypsodama, ji nukorė galvą į šalį ir tarsi užmigo. Iš tikrųjų kartojo mintyse būsimo-

sios kalbos tezes. Kiekvieną sekmadienį sūnėnas priveždavo ją prie Šv. Martyno cerkvės ir palikdavo iškyšoje, kur sueina Solženicino ir Stanislavskio gatvės, tiesiai prieš duris. Ten Glafira Jegorovna kelias valandas porindavo praeiviams savo samprotavimus apie Adomo, nusileidusio levos kaprizams, silpnumą ir bailumą; nagrinėdavo Jonos, priversto tris dienas ir naktis išbūti banginio pilve, padėtį; krimsdavosi su juo ir džiaugdavosi laimingu išgelbėjimu; girdavo sūnaus paklydėlio atgailavimą, visu balsu smerkdavo Petro išdavystę, ir taip toliau, ir panašiai.

Tuo tarpu mes praeidavome pro senąjį ugniagesių sargybos bokštą, kurio viršūnę vainikavo daugybė įvairiaspalvių balionėlių. Reikia paaiškinti, kaip jie ten pateko. Matote, pasaulinės recesijos sąlygomis vietos bankai, parduotuvės arba grožio salonai mikliai išdygdavo ir žaibiškai dingdavo. Pavyzdžiui, vietoj krautuvės pasirodė nauja vaistinė. Aišku, atidarymo ceremonija neapsieina be iškilmingo balionėlių leidimo. Plojant ir švilpiant šelaputinskiečiams, į dangų pakyla, tarkime, baltų ir mėlynų kekė. Tačiau vėjas ją bemat nuneša prie bokšto: balionėliai užkliūva už viršūnės ir susimazgę lieka. Po dviejų mėnesių bankrutavusios vaistinės vietoj atsidarė tatuiruočių salonas. Prie bokšto prisideda jau raudonų ir juodų balionėlių puokštė. Vėliau žalių ir geltonų, violetinių ir taip toliau, galų gale ugniagesių bokštas pasidarė panašus į margaspalvę klouno ševeliūrą. Taip, orai šiose vietose vėjuoti, o šalies ekonominė padėtis nestabili.

Mes praėjome pirklių Višniakovų namą. Neseniai jame atidarytas paramos benamiams punktas, jų minia dabar ir spietėsi prie durų laukdama, kol bus pradėtas dalyti maistas. Dažnai jo kliūdavo ir mums. Jeigu vietiniai šunys nespėdavo visko suryti, mes (kaip dabar) su malonumu sudorodavome avienos kremzlytę arba kopūstienės su morkomis likučius. Tai būdavo, taip sakant, antrieji, lengvi pusryčiai.